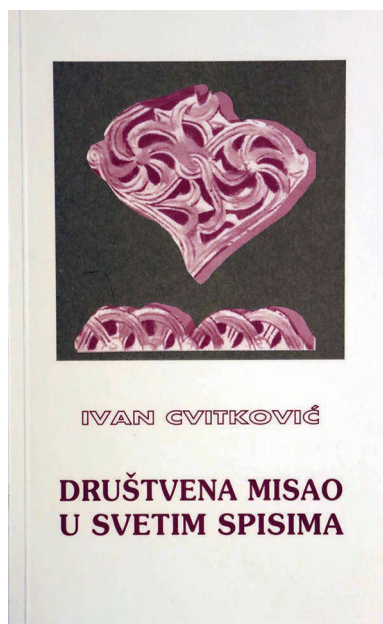

Dragan Šimović

NORME PISANIH RELIGIJSKIH AUTORITETA¹

Sveti spisi ili pisani religijski autoriteti – Biblija (Stari i Novi zavjet), Kur'an, Talmud, Bhagavad Gita, Upanišade – imaju svoju univerzalnu vrijednost za cjelokupnu civilizaciju, iako neki od njih pripadaju tek kulturi i civilizaciji jednog naroda (Talmud). O tome nam, te o značenju svetih spisa za nastanak novih civilizacija i opća društvena kretanja u povijesti, govori knjiga prof. dr. Ivana Cvitkovića *Društvena misao u svetim spisima*.

Autor u materiju ulazi sa znanstvenom pozornosti, određujući sebe znanstvenikom koji razlaže religijske teme spram kojih bi se, svakako, religijska vodstva odredila na svoj način. Dijelovi pojedinih svetih knjiga, pa i cijele knjige, dale bi se zapravo tumačiti na različite načine – i “ovako” i “onako” – pa i

instrumentalizirati, te je stoga razumljiva ovakva autorova napomena, koju nipošto ne smijemo shvatiti kao “ograđivanje”.

“Pristaše religija ponekad su skloni ocjenjivati koji je sveti spis najbolji. Sociolog u sociološkoj analizi ne smije podleći takvu iskušenju...”, kaže autor u uvodu ove analize pisane na dvjesto stranica. Određene suprotnosti koje autor nalazi uspoređujući zajednička mjesta svetih spisa svakako se mogu konfrontirati, no, je li to cilj jedne znanstvene studije?! Doktrine i modele do kojih se može doći u sociološkim promatranjima jednostavno treba pokušati razumjeti, kako bi se stekla cjelovitost slike društvenih kretanja kroz svete spise objavljenih religija.

Koliko je današnji čovjek uopće svjestan koliko “normi” iznjedrenih vremenom iz religijskih autoriteta i danas prožima našu svakodnevnicu, vrijeme

¹ Prikaz knjige *Društvena misao u svetim spisima*. *Slobodna BiH*, 20. 2. 1999, str. 43. O knjizi su još pisali Ivica Mlivončić u *Slobodnoj Dalmaciji*, 17. 2. 1998. te Srebrinka Viđen u časopisu *Luča*, br. 1-2/98, Nikšić.

od ustajanja do počinaka? Svete knjige su, kroz sve vrijeme svoga postojanja, i te kako uređivale društveni život i bile temeljcem “učvršćivanja društvene moći ili koordinacije među ljudima”. One su donosile mnoge zapovijedi, norme, dozvole i zabrane, koje su vrlo često, tijekom vremena, gubile svoje prvotno, ekskluzivno religijsko značenje te su znale graditi društveni život zajednice ili cijele civilizacije do u najtanje pojedinosti. Zapravo se može reći da su te norme vremenom “poklapale” cjelokupni život i pojedinca i zajednice.

Tako vidimo njihov upliv i na politički pojam naroda, na etiku, obitelj i obiteljske odnose, gospodarstvena pitanja, na samu religiju te shvaćanje rata u pojedinim religijama. Autor je knjigu strukturirao u osam poglavlja u kojima obrađuje upravo tako podijeljene teme.

U svojoj je analizi dr. Cvitković, između ostalog, došao do zaključka kako svi navedeni pisani izvori sadrže socijalno-politički nauk, iako su mnogi autori do sada, valjda ovisno o religijskoj ili nacionalnoj pripadnosti, često tvrdili da se može pripisati samo nekima od njih. Uostalom, većina tih pitanja je do sada neistražena, s obzirom na činjenicu da je sociologija jedna od najmlađih znanosti.

Dr. Ivan Cvitković je materijal za ovu knjigu obrađivao u opkoljenom i napadnutom Sarajevu. Autoru je taj trud (rada na knjizi, op. a.) pomogao da se, bar malo, odvoji od ratnog pakla (i pakla rata) i ne žali za njim, kaže se u uvodu. Ratne strahote, društveno stanje koje ne pati od viška odgovornosti (a na odgovornosti upravo insistiraju sve religije), nagnalo je, dakle, profesora Cvitkovića da se pozabavi ovim temama, kojima je očito – naročito na prostorima na kojima su se odvijali skorašnji i sadašnji ratovi – i te kako potrebno barem površno “razjašnjenje”. Kako živimo u vremenu u kojemu čovjek jedva da razumije sebe, potreba za razumijevanjem sebe i drugoga postaju nasušnost. Instrumentalizacija religije je u našoj povijesti i te kako poznata stvar. No, razložnost ove knjige nije samo stoga neupitna.

Današnji će čovjek, ne hoteći nikada priznati kako, barem o svojoj religiji, ne zna sve, u ovoj knjizi naći more stvari za koje će intimno moći ustvrditi da ih uistinu ne zna i za koje se, po laički, tako može reći kako “i nisu neko znanje”. Sama usporedba novozavjetnih tekstova evanđelista učinit će vam se u ovoj knjizi, najblaže rečeno, “zanimljivom”, da ne govorimo o njihovu kompariranju s tekstovima iz drugih religija. Radi se o štivu potrebnom svakom čovjeku, napose onome koji ne misli kako sve zna.